

บทที่ 3

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำ ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย

สำหรับการศึกษาในบทนี้ เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในการคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กรณีการสันนิษฐานว่า เป็นผู้กระทำความผิดก่อนมีคำพิพากษาในที่นี้ผู้วิจัยทำการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

หลักกฎหมายสากลและหลักกฎหมายต่างประเทศ

1. ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหา

1.1 ความเป็นมา

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลงเมื่อปี พ.ศ.2488 (ค.ศ.1945) โดยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เป็นผู้นำนั้น

สงครามโลกครั้งที่สองได้นำความหายนะมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของหลายประเทศทั่วโลก ชาวโลกได้ประจักษ์ถึงความทารุณโหดร้ายของพรรคนาซีเยอรมันที่ได้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวหลายล้านคนและกระทำการข่มขู่ประชาชนทุกประเทศที่เยอรมันเข้ายึดครอง

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การข่มขู่สิทธิสตรี เด็ก ถือเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างชัดเจน หัวหน้ารัฐบาลประเทศสัมพันธมิตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรม ป้องกันมิให้มีการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีก

ภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติแล้วในวันที่ 15 เมษายน พุทธศักราช 2488 มีการรับรองกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) โดยมติที่ประชุมใหญ่ ในกฎบัตรนี้มีข้อความหลายตอนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2489 สหประชาชาติได้ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Commission on Human Right) ให้อยู่ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council: ECOSOC)

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2490 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้เรียกประชุมเป็นครั้งแรก และได้แต่งตั้งคณะกรรมการการยกร่างเอกสารสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดแรกจัดทำร่างปฏิญญา (Declaration) ชุดที่สองจัดทำอนุสัญญา (Convention) และชุดที่สามศึกษาสัญญาปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ

คณะกรรมการการยกร่างปฏิญญา ได้มีการประชุมหลายครั้งและได้นำเสนอร่างปฏิญญาให้สมาชิกสหประชาชาติลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 ด้วยคะแนนเสียง 48 เสียง ไม่มีเสียงคัดค้านและประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ทั้งหมด ซาอุดีอาระเบียและอาฟริกาใต้ งดออกเสียง สำหรับประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการรับรอง

1.2 เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนแรก ปรากฏในคำปรารภ ข้อ 1 ข้อ 2 ของปฏิญญา กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่า มนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง กล่าวถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ 3 ถึงข้อ 21 ประกอบด้วย สิทธิในชีวิต เสรีภาพความมั่นคงในชีวิต สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก เสรีภาพสื่อมวลชน เสรีภาพในการชุมนุม การสมาคมรวมกลุ่มและสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเข้าถึงบริการสาธารณะ

ส่วนที่สาม กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ 22 ถึง ข้อ 27 ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และได้รับผลทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเอง สิทธิในการศึกษา สิทธิในด้านแรงงาน สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ สิทธิในสวัสดิการสังคม การคุ้มครองแม่และเด็ก สิทธิในการได้รับความคุ้มครองทางวัฒนธรรม ศิลปะ ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคลสังคมและรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลมิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลก สิทธิเหล่านี้ปรากฏอยู่ในข้อ 28 ถึงข้อ 30

สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ 4 ฉบับ

แม้ว่าปฏิญานี้กล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนจะถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับทั่วไปก็ตาม แต่ข้อจำกัดของปฏิญานี้ ๑ ก็คือ การเป็นเพียงคำประกาศที่ไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าประเทศใดในโลกนี้อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำประกาศ 30 ข้อในปฏิญานี้ก็ได้ ซึ่งหากมีการละเมิดหลักการตามที่ปรากฏในปฏิญานี้ก็ไม่มีผลลงโทษรัฐที่ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ประการใด

สหประชาชาติจึงได้ริเริ่มให้มีการจัดทำหลักการของสิทธิมนุษยชนให้อยู่ในรูปของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (ในที่นี้ขอให้คำรวมว่าสนธิสัญญา) เพื่อให้มีสภาพบังคับสำหรับประเทศที่ประสงค์การผูกพันตนตามสนธิสัญญา

ในที่นี้มีกฎหมายสิทธิมนุษยชนหรือสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ 4 ฉบับ ที่ถือเป็นหลักในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ได้แก่

- 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Convention on Economic Social and Cultural Rights: ICESCR)
- 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Convention on Civil and Political Rights: ICCPR)
- 3) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: CEDAW)
- 4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนหลัก 4 ฉบับ ดังกล่าว แต่ละฉบับมีส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง นอกจากหลักการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พันธกรณีของรัฐภาคีเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบทต่าง ๆ ที่ปรากฏในกติกาหรืออนุสัญญานั้นแล้ว ยังบรรจุให้มีกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย กลไกดังกล่าวอยู่ในรูปของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญานั้น คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาแต่ละฉบับทำหน้าที่สอดส่อง ดูแล ตรวจสอบรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนและตรวจสอบรายงานการดำเนินการของรัฐภาคีให้เป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในสนธิสัญญานั้น ได้แก่

1) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ตั้งขึ้นตามกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

2) คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหรือ Economic Social and Cultural Rights Committee เป็นคณะกรรมการที่มีได้ตั้งขึ้นตาม ICESCR โดยตรง แต่เป็นไปตามมติของคณะมนตรีเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Council: ECOSOC) ของสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ.2528 ให้มีฐานะเป็นหน่วยงานในเครือ ECOSOC มีความเป็นอิสระและมีได้เป็นตัวแทนของรัฐภาคีในกติกา ด้วยเหตุนี้สถานภาพของคณะกรรมการจึงแตกต่างจากคณะกรรมการที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อีก 3 ฉบับ

3) คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีหรือ Committee on the Elimination of Discrimination against Women ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดย CEDAW

4) คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กหรือ Committee on the Rights of the Child ตั้งขึ้นตาม CRC

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้รับการรับรองพร้อมกันโดยสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2509 (ค.ศ.1966) แต่มีผลบังคับใช้ในช่วงเวลาที่ต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ ICESCR มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2519 (ค.ศ.1976) ซึ่งจะขออธิบายปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในฉบับที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน เกี่ยวกับการร่างกาย รวมทั้งสิทธิเสรีภาพในทางด้านความยุติธรรมของพลเมืองที่รัฐควรนำไปใช้ และปฏิบัติตาม ดังนี้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) (รับรองและประกาศโดยสมัชชาสหประชาชาติ ในวันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2491)

การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัวและสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษย์เป็นหลักมูลเหตุแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก

โดยที่การไม่นำพาและการเหยียดหยามต่อสิทธิมนุษยชนยังผลให้มีการกระทำอันป่าเถื่อน ซึ่งเป็นการละเมิดมโนธรรมของมนุษยชาติอย่างร้ายแรงและได้มีการประกาศว่าปณิธานสูงสุดของสามัญชนได้แก่ ความต้องการให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกด้วยอิสรภาพในการพูดและความเชื่อถือและอิสรภาพพ้นจากความหวาดกลัวและความขาดแคลน

โดยที่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษยชนควรได้รับความคุ้มครองโดยหลักบังคับของกฎหมาย ถ้าไม่ประสงค์จะให้คนตกอยู่ในบังคับให้หันเข้าหาการขบถขัดขืนต่อพระราชย์และการกดขี่เป็นวิถีทางสุดท้าย

โดยที่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมวิวัฒนาการแห่งสัมพันธไมตรีระหว่างนานาชาติ

โดยที่ประชากรแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันไว้ในกฎบัตรถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักมูลในเกียรติศักดิ์และคุณค่าของมนุษย์และในสิทธิเท่าเทียมกันของบรรดาชายและหญิงและได้ตกลงใจที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและมาตรฐานแห่งชีวิตที่ดีขึ้นด้วย ในอิสรภาพอันกว้างขวางยิ่งขึ้น

โดยที่รัฐสมาชิกต่างปฏิญาณจะให้บรรลุถึงซึ่งการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามทั่วสากลต่อสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพหลักมูลโดยร่วมมือกับสหประชาชาติ

โดยที่ความเข้าใจร่วมกันในสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ปฏิญานี้สำเร็จผลเต็มบริบูรณ์

ฉะนั้นสมัชชาจึงประกาศว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดหมายปลายทางที่ว่า เอกชนทุกคนและองค์การของสังคมทุกองค์การ โดยการรำลึกถึงปฏิญญานี้พยายามด้วยการสอนและศึกษา ในอันที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้และด้วยมาตรการที่ก้าวหน้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและการปฏิบัติตามโดยสากลและอย่างเป็นผลจริงจัง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยตนเองและในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้น ๆ

มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรมและความปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 1 ว่าด้วยหลักการของสิทธิมนุษยชน คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นพี่น้อง)

ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่น ๆ

อนึ่ง จะไม่มีความแตกต่างใด ๆ ตามมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางศาสนา หรือทางการระหว่างประเทศ ของประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้จะเป็นเอกราช

อยู่ในความพิทักษ์มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใด ๆ ทั้งสิ้น (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 2 ห้ามเลือกปฏิบัติ)

คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งตัวตน (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 3 สิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต)

บุคคลใด ๆ จะถูกยึดเป็นทาสหรือต้องภาระจำยอมไม่ได้ความเป็นทาสและการค้าทาสเป็นห้ามขาดทุกรูป (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 4 ห้ามการเป็นทาสและห้ามค้าทาส)

บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 5 ห้ามทรมานหรือลงโทษอย่างโหดร้ายหรือพยายามเกียรติมนุษย)

ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 6 คนทุกคนถือเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน)

ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการขู่งให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 7 ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเสมอภาคกันตามกฎหมาย)

ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบำนาญอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อกรกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลฐานซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 8 สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาล)

บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขังหรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 9 ห้ามการจับกุม ขังหรือเนรเทศโดยพลการ)

ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่เป็นอิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาชญาใด ๆ ที่ตนถูกกล่าวหา (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of

Human Rights: UDGR) ข้อ 10 สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมจากศาลที่เป็นอิสระ)

ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งต้นได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

จะถือบุคคลใด ๆ ว่ามีความผิดทางอาชญากรรมเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นใด ๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาชญากรรมตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาชญากรรมนั้นไม่ได้ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) ข้อ 11 สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์)

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตน (รับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติตามมติที่ 2200A (xx1) วันที่ 16 ธันวาคม 2509)

เพื่อจุดมุ่งหมายของตนเอง ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการ โภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธุกรรมใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ซึ่งกันและกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด ๆ

รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเองและดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองให้บรรลุผลเป็นจริงและต้องเคารพสิทธินั้นตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 1 ข้อ 1 สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง)

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ ในประเทศที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต การ

ลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำผิดและไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้และอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นว่านี้ จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขออภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษหรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตไม่ได้และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 3 ข้อ 6 สิทธิในชีวิต)

บุคคลจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 3 ข้อ 7 ห้ามการทรมานหรือกระทำการหรือลงโทษโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม)

บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกายบุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุมและจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการและจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะกลับมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของการพิจารณาและจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาเมื่อถึงวาระนั้น

บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสิน โดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้นและหากการควบคุม

ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 3 ข้อ 9 ห้ามจับกุมหรือคุมขังโดยพลการ)

บุคคลทั้งปวงที่ถูกกลั่นแกล้งหรือทารุณกรรมต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์ ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษและต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่เป็นผู้ต้องโทษต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนและต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 3 ข้อ 10 สิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง)

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งคนต้องหาว่ากระทำผิดหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งเมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญาหรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นที่เปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนหรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของกลุ่มสมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่กล่าวหา ในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

ข) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้นและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก สิทธิที่บุคคลจะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายหากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ในกรณีใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งมีการแต่งตั้งขึ้นโดยปราศจากค่าตอบแทนในกรณีบุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน

จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตนและขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน

ฉ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยคิดมูลค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นปรปักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด

ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนวิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

บุคคลทุกคนต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญาต้องมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย

เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดอาญาและภายหลังจากนั้นมีการกลับคำพิพากษาที่ให้ลงโทษบุคคลนั้นหรือบุคคลนั้นได้รับอภัยโทษโดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงใหม่หรือมีข้อเท็จจริงที่ได้ค้นพบใหม่อันแสดงให้เห็นว่าได้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีชอบบุคคลที่ได้รับความทุกข์อันเนื่องมาจากการลงโทษตามผลของการพิพากษาลงโทษเช่นว่า การไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ให้ทันเวลาเป็นผลจากบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน บุคคลย่อมไม่ถูกพิจารณาหรือลงโทษซ้ำในความผิดซึ่งบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือให้ปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 3 ข้อ 14 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม)

3. กฎหมายในเรื่องการจับกุมผู้ต้องหาของสหราชอาณาจักร

3.1 วัตถุประสงค์

เคยมีผู้พิพากษาท่านหนึ่งชื่อ Lord Simond กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจับไว้ในคดี Christie v. Leachinsky ว่า “การจับถือเป็นการเริ่มต้นของการจำคุก” และต่อมาหลักตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษคือว่า “การจับนั้นจะเริ่มขึ้นต่อเมื่อต้องการนำตัวผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดมาดำเนินการฟ้องร้อง” อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้อาจแยกวัตถุประสงค์ของการจับไว้ 3 ประการ คือ

1) เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกจับทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคม

2) เพื่อป้องกันมิให้บุคคลวิกลจริตหรือคนมีนเมาเพราะยาเสพติดก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นตาม The Mental Health Act, 1959 มาตรา 135, 136 และ The Criminal Justice Act, 1972 มาตรา 32 เป็นที่น่าสงสัยว่ากฎหมายอังกฤษมิได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะจับบุคคลมาเพื่อสอบปากคำ แต่ให้อำนาจจับเพื่อนำตัวมาฟ้องต่อศาล ดังนั้นในกรณีที่ความผิดนั้นเกิดขึ้นแล้วและยังจับผู้ต้องหาไม่ได้ในทันที เจ้าพนักงานจะต้องหาหลักฐานจนเป็นที่แน่ใจว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดแล้วจึงจะจับมาฟ้อง มิใช่จับแล้วเพื่อสอบสวนผู้นั้น อย่างไรก็ตามถ้าเป็นการจับบุคคลนั้นขณะกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดตำรวจก็มีอำนาจสอบสวนก่อนส่งฟ้องได้ ทั้งนี้เพราะเป็นกรณีจับเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกจับทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่มิใช่จับมาเพื่อสอบสวนโดยตรง

3.2 ผู้มีอำนาจจับ

กฎหมายอังกฤษไม่ว่าจะเป็นหลักในคำพิพากษาของศาลหรือในพระราชบัญญัติซึ่งปัจจุบัน คือ The Police and Criminal Evidence Act, 1984 (PACE) ให้อำนาจจับแก่ราษฎรและตำรวจและอำนาจในการจับบุคคลของราษฎรและตำรวจโดยไม่มีหมายจับนั้นกฎหมายในปัจจุบันให้ไว้อย่างค่อนข้างเท่าเทียมกันใน PACE มาตรา 24(4) และ (5)

เหตุผลที่กฎหมายให้ราษฎรและตำรวจมีอำนาจจับบุคคลผู้กระทำความผิดโดยค่อนข้างเท่าเทียมกันนั้น มีรากฐานมาจากระบบการเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular prosecution) ซึ่งถือว่าประชาชนทุกคนมีอำนาจในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ดังนั้น อำนาจจับบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมในส่วนของอำนาจตำรวจก็เช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า อำนาจจับของตำรวจเป็นอำนาจที่พัฒนามาจากอำนาจจับของราษฎรนั่นเอง กล่าวคือ จุดกำเนิดของตำรวจอังกฤษมิได้เกิดจากการก่อตั้งมาจากหน่วยงานของรัฐบาล แต่เกิดมาจากการจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้ราษฎรอาสาสมัครเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในแต่ละหมู่บ้านนั้น อำนาจของตำรวจในแต่ละหมู่บ้านจึงเป็นอำนาจของราษฎรแต่ละคนในการรักษาความสงบเรียบร้อย แม้ต่อมาใน

ภายหลังตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 จะมีการพัฒนาตำรวจนครบาลและตำรวจอาชีพขึ้นมา แต่รากฐานของอำนาจและหน้าที่ของตำรวจก็ได้เปลี่ยนแปลงไปจากแนวความคิดเดิม

3.3 ความหมายของการจับ

การจับในความหมายทั่วไป หมายถึง การตะต่องหรือยึดถือสิ่งนั้นไว้โดยใช้กำลังทางกายภาพ แต่การที่จะถือว่าเป็นการจับตามกฎหมายอังกฤษนั้น มีหลักจากคำพิพากษาของศาลว่า จะต้องเป็นการกระทำซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) จะต้องเป็นการจับเพื่อดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาความอาญา
- 2) ผู้จับจะต้องกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้ถูกจับรู้ว่าตนต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้จับ ทั้งนี้ผู้จับอาจไม่จำเป็นต้องใช้กำลังทางกายภาพเข้ายึดตัวผู้ถูกจับหรือใส่กุญแจมือผู้นั้น
- 3) ผู้ถูกจับจะต้องทราบว่าจะเข้าตกอยู่ภายใต้บังคับของผู้จับแล้ว นอกจากนี้ผู้จับจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า เขาต้องถูกจับและต้องแจ้งเหตุแห่งการจับในทันทีที่จับหรือเมื่อผู้ถูกจับมาถึงสถานีตำรวจ

3.4 ประเภทของการจับ

กฎหมายอังกฤษแยกการจับออกเป็น 2 ประเภท คือ จับ โดยมีหมายจับและจับโดยไม่มีหมายจับ

- 1) จับ โดยมีหมายจับ โดยปกติแล้วการที่ตำรวจจะจับบุคคลใดจะต้องมีหมายจับซึ่งออกโดยศาล magistrate หลักเกณฑ์และวิธีการที่จะขอให้ศาลออกหมายจับ มีบัญญัติในมาตรา 125 แห่ง The Magistrates' Court Act, 1980 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ในเบื้องต้นตำรวจจะต้องยื่นคำร้องและสาบานตนต่อศาล magistrate ที่ตนขอออกหมายจับว่า บุคคลซึ่งตนประสงค์จะขอให้ศาลออกหมายจับนั้น ได้กระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า กระทำการอันเป็นความผิด จึงขอให้ศาลออกหมายจับผู้นั้น เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ศาลจะพิจารณาและจะออกหมายจับให้ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดที่ผู้นั้นกระทำเป็นความผิดที่เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ (Trivial offence) หรือที่อยู่ของบุคคลนั้นไม่เป็นหลักแหล่งพอที่จะส่งหมายเรียกให้ได้ อำนาจในการออกหมายจับของศาลตามมาตรานี้เป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาและไม่มีการตรวจสอบจากองค์กรอื่น

- 2) จับ โดยไม่มีหมายจับ การจับโดยไม่มีหมายจับนี้เป็นการจับโดยราษฎรหรือตำรวจซึ่งปรากฏกฎหมายเกณฑ์ในคำพิพากษาของศาลและพระราชบัญญัติซึ่งออกโดยรัฐสภา ดังนั้น จึงขอแยกพิจารณาการจับโดยไม่มีหมายจับออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีตามหลักในคำพิพากษาของศาลและกรณีตามพระราชบัญญัติ

- (1) กรณีตามหลักในคำพิพากษาของศาล

ท่าน Lord Diplock โดยสรุปหลักเกณฑ์ของการจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับไว้
อย่างชัดเจนในคดี Albert v. Lavin (1982) A.C. 546 ดังนี้

“ประชาชนทุกคนที่พบเห็นการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมหรือมีเหตุอัน
ควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้นั้นมีสิทธิดำเนินการอย่างใด ๆ อันเป็นการสมควร เพื่อ
ทำให้ผู้ที่กำลังกระทำการอันละเมิดหรือข่มขู่ต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมนั้นเลิกล้มการกระทำ
การดังกล่าว การดำเนินการอย่าง ๆ นี้ หมายรวมถึงการควบคุมมิให้ผู้กระทำการละเมิดหรือข่มขู่
กระทำการตามอำเภอใจ นอกจากนี้การที่ประชาชนทุกคนมีอำนาจในการดำเนินการต่อผู้กระทำ
ละเมิดนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงสิทธิ แต่ถือเป็นหน้าที่ที่ประชาชนทุกคนพึงกระทำ
แม้ว่าการละเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ดังกล่าวจะไม่มีผลความรับผิดชอบเพื่อการนั้น เว้นแต่จะเป็นการ
กระทำของตำรวจ”

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นสรุปได้ว่า หลักจากคำพิพากษาของศาลให้อำนาจราษฎร
และตำรวจที่จะจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับ ในกรณีพบว่าบุคคลผู้หนึ่งกำลังก่อให้เกิดความไม่สงบ
เรียบร้อยต่อสังคมหรือกำลังกระทำการอันเป็นความผิด

(2) กรณีตามพระราชบัญญัติ

เดิมกฎหมายที่บัญญัติในเรื่องการจับโดยไม่มีหมายจับ คือ The Criminal Law Act,
1967 มาตรา 2 ต่อมาได้มีกฎหมายอีกฉบับหนึ่งซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน คือ The Police and
Criminal Evidence Act, 1984 (PACE) ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์การจับโดยไม่มีหมายจับไว้โดย
ละเอียดและอาจกล่าวได้ว่าหลักเกณฑ์ใน PACE นี้ได้มีบัญญัติให้อำนาจตำรวจในการจับบุคคล
โดยไม่มีหมายจับเพิ่มขึ้นกว่า The Criminal Law Act, 1967 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่และ
ความรับผิดชอบของตำรวจที่มีอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

การจับโดยไม่มีหมายจับตาม PACE นั้นอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ การจับใน
ความผิดที่อาจจับได้ (Arrest able offence) ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 24 และการ
จับในความผิดอื่นที่มีโทษความผิดที่อาจจับได้ (Non-arrest able offence) ซึ่งจะต้องปรากฏเงื่อนไขให้
อำนาจจับโดยทั่วไป (General arrest conditions) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 25

1) การจับในความผิดที่อาจจับได้ (Arrest able offence)

ตามมาตรา 25 แห่ง PACE นั้น การจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับ อาจกระทำได้โดย
ประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ

ก. ความผิดนั้นจะต้องเป็นความผิดที่อาจจับได้ตามมาตรา 24(1), (2) และ (3) ของ
PACE ความผิดที่อาจจับได้แยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

ก. 1 ความผิดที่มีโทษกำหนดไว้โดยแน่นอนในกฎหมาย ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (Murder) และความผิดฐาน Treason

ก. 2 ความผิดที่กระทำโดยบุคคลอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปและจะต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป (หรืออาจเปลี่ยนโทษจำคุกมาเป็นกักขัง) ตามมาตรา 33 แห่ง The Magistrates' Court Act, 1980)

ก. 3 ความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 24(2) คือ

ก. 3.1 ความผิดตามมาตรา 1(1) แห่ง The Customs and Exercise Management Act, 1979

ก. 3.2 ความผิดตาม The Official Secrets Act, 1911 And 1920 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

ก. 3.3 ความผิดตาม The Sexual Offences Act, 1956 มาตรา 14 (ฐานกระทำอนาจารต่อหญิง) มาตรา 22 (ฐานล่วงละเมิดเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 21 ปี)

ก. 3.4 ความผิดตาม The Theft Act, 1968 มาตรา 21 (1) (ฐานนำรถยนต์หรือสัตว์พาหนะของผู้อื่นไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต) หรือมาตรา 25(1)

ก. 3.5 ความผิดตาม The Public Bodies Corrupt Practices Act, 1889 มาตรา 1 (ฐานรับสินบนในหน่วยราชการ) หรือ The Prevention of Corruption Act, 1906 มาตรา 1 (ฐานเป็นตัวแทนกระทำการอันเป็นการฉ้อโกง)

ข้อสังเกตว่า ความผิดตามข้อ ก. 3 นี้ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษไม่ถึงจำคุก 5 ปี แต่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดที่อาจจับได้โดยไม่มีหมายจับ นอกจากนี้ การกระทำทั้งหลายที่ได้กระทำในฐานะเป็นผู้สนับสนุนหรือการพยายามกระทำความผิดใน 3 ประเภทข้างต้นกฎหมายบัญญัติให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ (PACE มาตรา 24 (3))

ข. ปราบกฏพฤติกรรมตามที่บัญญัติไว้ใน PACE มาตรา 24 (4)-(7) การจับโดยไม่มีหมายจับนั้น นอกจากความผิดนั้นจะต้องเป็นความผิดประเภทใดประเภทหนึ่งตามข้อ ก. แล้วกฎหมายกำหนดให้ปรากฏพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งครบถ้วน ดังต่อไปนี้

ข. 1 การจับโดยราษฎร ราษฎรผู้จับจะต้องพบว่าบุคคลนั้นกำลังกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นกำลังกระทำการอันเป็นความผิดที่อาจจับได้ (มาตรา 24(4)) หรือในกรณีที่เกิดการกระทำผิดที่อาจจับได้แล้ว ราษฎรผู้จับพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด (มาตรา 24 (5))

ข. 2 การจับโดยตำรวจ จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า ตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นได้กระทำการอันเป็นความผิดประเภทใดประเภทหนึ่งตามข้อ ก. (มาตรา 24 (6)) หรือในกรณี que บุคคลนั้นจะกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะกระทำการอันเป็นความผิดดังกล่าว (มาตรา 24 (7))

ข้อพิจารณาว่าบุคคลนั้นจะกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา 24(7) นั้น ไม่จำเป็นต้องถือเกณฑ์ว่าการกระทำนั้นจะต้องกระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิดอันถือได้ว่าเป็นขั้นพยายามกระทำความผิด เพียงแต่การกระทำนั้นเข้าลักษณะที่ก่อให้เกิดอันตรายก่อนถึงขั้นลงมือก็สามารถจับได้ตามมาตรา 24(7) แล้ว ทั้งนี้ เพราะถ้าพบผู้กระทำได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิดแล้ว กรณีก็ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 24(6)

2) การจับในความผิดอื่นซึ่งมิใช่ความผิดที่อาจจับได้ (Non-arrest able offence)

การจับในกรณีนี้กฎหมายให้อำนาจเฉพาะตำรวจเป็นผู้จับโดยไม่มีหมายจับ ทั้งนี้ จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ

ก. ปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำหรือพยายามกระทำการอันเป็นความผิดที่มิใช่ความผิดที่อาจจับได้ ตามที่ระบุไว้ใน PACE มาตรา 24(1)-(3)

ข. ปรากฏเงื่อนไขให้อำนาจจับโดยทั่วไป (General arrest conditions) ตามที่บัญญัติไว้ใน PACE มาตรา 25

กรณีตามข้อ ก. ไม่ค่อยเป็นปัญหา จึงขอกล่าวรายละเอียดในเรื่องของเงื่อนไขให้อำนาจจับโดยทั่วไป ซึ่งแยกไว้ 3 กรณี คือ

ข. 1 เงื่อนไขเพื่อให้มีตัวบุคคลนั้นอยู่เมื่อส่งหมายเรียก เงื่อนไขข้อนี้ปรากฏใน PACE มาตรา 25(3) ซึ่งเป็นเรื่องความไม่แน่นอนของชื่อและที่อยู่ของผู้ที่จะถูกจับ ซึ่งเป็นเหตุให้การส่งหมายเรียกให้ผู้นั้นไม่อาจกระทำได้ ดังนั้น เมื่อปรากฏเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการนี้ ตำรวจก็มีอำนาจจับบุคคลนั้นได้ คือ

ข. 1.1 ตำรวจไม่อาจทราบหรือทราบได้โดยไม่แน่ชัดถึงชื่อหรือที่อยู่ของบุคคลตาม ข้อ ก.

ข. 1.2 ตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าชื่อหรือที่อยู่ตามที่ผู้นั้นแจ้งไม่ถูกต้องแท้จริง

ข. 1.3 บุคคลตามข้อ ก. ไม่อาจแจ้งที่อยู่ที่ไม่แน่นอนเพื่อการส่งหมายเรียกหรือตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าที่อยู่ตามที่ผู้นั้นแจ้งไม่แน่นอนเพียงพอที่จะส่งหมายเรียกได้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าที่อยู่ของผู้นั้นแน่นอนพอที่จะส่งหมายเรียกให้ได้หรือไม่นั้นพิจารณาจากการที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนาหรือสถานที่อยู่เป็นเวลานานพอที่จะส่ง

หมายเรียกให้ทัน ซึ่งโดยปกติเวลาประมาณ 88 วันหรือมีฉะนั้นก็ต้องมีบุคคลอื่นซึ่งสามารถรับหมายแทนได้อยู่ ณ ที่อยู่ตามที่แจ้งตามเวลากำหนด (PACE มาตรา 25(4))

ข. 2 เงื่อนไขเพื่อป้องกันมิให้ผู้ยื่นก่อนอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น

ในกรณีที่ตำรวจมีเหตุอันควรเชื่อว่า มีความจำเป็นต้องจับบุคคลดังกล่าวตามข้อ ก. เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นก่ออันตรายนับตั้งแต่วันที่

ข. 2.1 ทำร้ายร่างกายแก่ตนเองหรือผู้อื่น

ข. 2.2 ได้รับความเจ็บปวดทรมานอันเกิดจากบาดแผลที่ถูกทำร้าย

ข. 2.3 กระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ข. 2.4 กระทำการอันเป็นการทำลายความสงบสุขของประชาชน

ข. 2.5 กระทำการอันเป็นการกีดขวางการจราจร

ข. 2.6 กระทำการอันเป็นอันตรายแก่ผู้เยาว์หรือคนอ่อนแออื่น ๆ (PACE มาตรา 25

(3) (d)

เมื่อเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งข้างต้น ตำรวจก็มีอำนาจจับผู้ยื่น โดยไม่มีหมายจับได้

3.5 ข้อปฏิบัติในการจับ

1) การแจ้งแก่ผู้ถูกจับ โดยส่วนใหญ่แล้วกฎหมายจะกำหนดให้ผู้จับมีหน้าที่แจ้งแก่ผู้ถูกจับใน 3 กรณีใหญ่ ๆ คือ ประการแรก แจ้งว่าบุคคลนั้นต้องถูกจับ ประการที่สองแจ้งเหตุที่ทำให้ถูกจับและประการสุดท้าย แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับว่ามีอะไรบ้างเมื่อถูกจับ การแจ้งทั้งสามกรณีนี้ในกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานแจ้งแก่ผู้ถูกจับ ในขณะที่จับหรือในเวลาเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อผู้ถูกจับถูกส่งตัวไปยังสถานีตำรวจซึ่งจะใช้ควบคุมผู้ยื่น เว้นแต่ผู้ถูกจับจะหลบหนีไปก่อนที่จะนำตัวมายังสถานีตำรวจ (PACE มาตรา 28)

ในกรณีของการแจ้งว่าผู้ยื่นถูกจับและแจ้งเหตุแห่งการจับนั้นจะต้องกระทำ แม้ว่าผู้ถูกจับจะทราบถึงเหตุที่ทำให้ตนถูกจับโดยชัดแจ้งแล้วก็ตาม การแจ้งนี้กระทำโดยตำรวจ

ส่วนการแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวไว้มีบัญญัติไว้ใน Codes of Practice มาตรา 13(a) ข้อ 3.1 ซึ่งมี 3 ประการ คือ

(1) สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่าเขาต้องถูกควบคุมอยู่โดยการส่งจดหมาย โทรศัพท์หรือพบญาติ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 5

(2) สิทธิที่จะได้พบทนายเป็นการส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นการพูดจา โทรศัพท์หรือจดหมายตามข้อ 6

(3) สิทธิที่จะได้คำปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องของการควบคุมตัว

หน้าที่ในการแจ้งนี้จะหน้าที่ของพนักงานควบคุม (Custody officer)

2) การนำตัวผู้ถูกจับมายังสถานีตำรวจ ในกรณีที่การจับนั้นมิได้กระทำ ณ สถานีตำรวจ ผู้จับไม่ว่าจะเป็นตำรวจหรือราษฎรมีหน้าที่นำตัวผู้ถูกจับมาส่งยังสถานีตำรวจ ซึ่งมีที่ควบคุมผู้ถูกจับและอยู่ในเขตที่จับผู้นั้น ได้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เมื่อตำรวจผู้จับเห็นว่าไม่มีเหตุอันควรจับผู้นั้น ก็จะปล่อยผู้นั้นไปหลังจากจับ ทั้งนี้ตำรวจผู้จับต้องทำบันทึกถึงเหตุแห่งการปล่อยตัวนั้นด้วย อย่างไรก็ตามการนำตัวผู้ถูกจับไปยังสถานีตำรวจที่มีอำนาจควบคุมนั้นอาจไม่ต้องกระทำในทันที ทั้งนี้เพราะเหตุที่ว่า ตำรวจอาจเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการสอบสวนโดยชัดแจ้ง จึงนำตัวผู้ถูกจับไป ณ สถานที่อื่นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานก่อนนำส่งสถานีตำรวจได้ ทั้งนี้ตำรวจผู้จับต้องบันทึกเหตุผลแห่งการส่งตัวล่าช้าไว้ในบันทึกการจับ (PACE มาตรา 30)

3) การใช้กำลังเพื่อจับ โดยปกติแล้วในกรณีที่ผู้ถูกจับมิได้ขัดขืนการจับ ผู้จับมิว่าจะเป็นราษฎรหรือตำรวจไม่มีความจำเป็นต้องใช้กำลังเพื่อเข้ายึดตัวบุคคลนั้นและพาไปสถานีตำรวจ แต่ในกรณีที่ผู้ถูกจับขัดขืนหรือจะหลบหนี ผู้จับจะใช้กำลังเข้าจับได้เพียงใดนั้น เมื่อพิจารณาหลักตามคำพิพากษาของจารีตประเพณี (Common Law) แล้ว ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจน แต่ปรากฏหลักที่ชัดเจนใน The Criminal law Act, 1967 และ PACE มาตรา 117 ซึ่งถือได้ว่าผู้จับมีอำนาจใช้กำลังเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติการตามหมายจับหรือจับโดยไม่มีหมาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้น คือ การใช้กำลังขนาดไหนจึงจะถือว่าเป็น “การใช้กำลังพอสมควร” เพราะผู้ที่วินิจฉัยชี้ขาด ได้แก่ ศาล โดยจะพิจารณาจากพฤติการณ์สภาพแวดล้อมและขนาดของการใช้กำลังในการจับผู้ถูกจับที่ขัดขืนนั้นด้วย

4) การค้นตัวบุคคลหลังจับ ใน PACE มาตรา 32 กำหนดให้ตำรวจมีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับหลังการจับผู้นั้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ในการค้นเพื่อพบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีที่จับหรืออาจช่วยให้ผู้ถูกจับหลบหนีจากการควบคุม อำนาจดังกล่าวกฎหมายให้เป็นอำนาจของตำรวจโดยเฉพาะ ดังนั้นราษฎรแม้มีอำนาจจับก็ไม่มีอำนาจค้นตัว

กฎหมายกำหนดเงื่อนไขว่า การที่ตำรวจจะเริ่มค้นนั้นจะต้องปรากฏว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลผู้ถูกจับอาจทำลายสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานที่อยู่ในตัวเขา ซึ่งจะเป็นการยากในการนำมาถ้าไม่รีบค้น (PACE มาตรา 32 (5)) นอกจากนี้กฎหมายไม่ให้อำนาจตำรวจที่จะถอดเสื้อผ้าของผู้นั้นเพื่อการตรวจค้นในที่สาธารณะ เว้นแต่การถอดเสื้อนอกและถุงมือเท่านั้น

เมื่อตำรวจค้นพบสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งจากตัวผู้ถูกจับ ตำรวจมีอำนาจยึดสิ่งของนั้นไว้ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าสิ่งของดังกล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีที่จับหรือได้มาจากการกระทำผิดหรืออาจใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการหลบหนีที่คุมขัง (PACE มาตรา 32(9))

3.6 การควบคุมผู้ถูกจับ

โดยหลักแล้วกฎหมายจะไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ถูกจับ เว้นแต่จะมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินคดี จึงจะควบคุมได้เท่าที่จำเป็นและไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หลักเกณฑ์ของการควบคุมผู้ถูกจับมีบัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 ของ PACE ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ผู้พิจารณาและสั่งให้ควบคุม

กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานเป็นผู้ควบคุม (Custody officer) และผู้พิพากษา Magistrate เป็นผู้พิจารณาว่ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมบุคคลผู้ถูกจับหรือไม่เพียงใด ถ้ามีเหตุจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะสั่งให้ควบคุมผู้ถูกจับ ณ สถานีตำรวจ แต่ถ้าไม่ปรากฏเหตุจำเป็นจะสั่งปล่อยโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้ ส่วนการสั่งให้ควบคุมโดยศาล Magistrate นั้น จะกระทำโดยการออกหมายขัง ซึ่งจะออกได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้นั้น ณ ห้องควบคุมที่สถานีตำรวจ

2) เหตุจำเป็นในการควบคุม

(1) กรณีก่อนฟ้อง ผู้ถูกจับต่อศาลการที่พนักงานควบคุมจะสั่งควบคุมผู้ถูกจับได้นั้นจะต้องมีเหตุจำเป็น 2 ประการ ดังนี้

ก. ปรากฏพยานหลักฐานที่แสดงว่าบุคคลผู้ถูกจับเป็นผู้กระทำผิดและจะนำผู้นั้นไปฟ้องยังศาล

ข. มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้นไว้ที่สถานีตำรวจ โดยไม่ยื่นฟ้องต่อศาลในทันที เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้นั้นถูกจับหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดี โดยการสอบสวนผู้ถูกจับ

(2) กรณีหลังฟ้อง เหตุจำเป็นในกรณีที่ฟ้องบุคคลนั้นต่อศาลแล้ว อาจแยกได้ 3 ประการ คือ

ก. ไม่อาจทราบชื่อหรือที่อยู่ของผู้ถูกฟ้อง โดยแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าชื่อหรือที่อยู่ของผู้นั้นไม่ตรงกับความจริง

ข. มีเหตุอันควรเชื่อว่า มีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ถูกฟ้องไว้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้น ทำร้ายร่างกายตนเองหรือผู้อื่นหรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย

ค. มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ถูกจับอาจไม่มาศาลเพื่อตอบคำถามในการพิจารณาตั้งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้น เพื่อป้องกันมิให้เข้าไปยุ่งเหยิงกับ พยานหลักฐานอันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้นั้นถูกจับหรือต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

3.7 ระยะเวลาควบคุม

การกำหนดระยะเวลาควบคุมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะป้องกันมิให้ผู้ถูกจับถูกควบคุม นานเกินไป กฎหมายอังกฤษกำหนดหลักทั่วไปว่าตำรวจจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ ณ สถานีตำรวจที่มี อำนาจควบคุมเกินกว่า 24 ชั่วโมง โดยไม่มีการฟ้องคดีผู้นั้นไม่ได้ (PACE มาตรา 41)

เวลาเริ่มนับ ซึ่งในกฎหมายอังกฤษเรียกว่า Relevant time นั้น ให้เริ่มนับหนึ่งตั้งแต่ เวลาที่ผู้ถูกจับถูกส่งมาที่สถานีตำรวจที่มีอำนาจควบคุมผู้นั้น (Relevant police station) หรือนับแต่ เวลาที่ผู้นั้นถูกจับ ณ สถานีตำรวจ แล้วแต่ว่าเวลาไหนเกิดขึ้นก่อนกัน

ในกรณีที่มีการจับได้กระทำนอกเขตอังกฤษและเวลส์และได้ส่งผู้ถูกจับมาในอังกฤษ และเวลส์ การเริ่มนับระยะเวลาควบคุมให้นับตั้งแต่เวลาที่ผู้นั้นเข้ามาในอังกฤษและเวลส์หรือเวลาที่ ผู้นั้นถูกส่งมาถึงสถานีตำรวจที่สอบสวนผู้นั้นในอังกฤษและเวลส์แล้วแต่กรณีไหนเกิดขึ้นก่อน

ในกรณีที่ผู้ถูกจับเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลหลังการจับให้นับเวลาที่ตำรวจ สอบสวนผู้ถูกจับขณะที่อยู่ในสถานพยาบาลหรือระหว่างทางไปกลับจากสถานีตำรวจถึง สถานพยาบาลรวมคำนวณเข้าด้วยกันระยะเวลาควบคุม แต่เวลาอื่น ๆ นอกจากนี้มิให้นำมาคำนวณ อย่างไรก็ดี ระยะเวลาควบคุม 24 ชั่วโมง นี้มิได้ถือเคร่งครัดทุกกรณีไป กฎหมาย PACE ได้บัญญัติข้อยกเว้นโดยขยายระยะเวลาออกไปอีก ดังนี้

1. ขยายเกิน 24 ชั่วโมงแต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง การขยายเวลาการควบคุมโดยไม่นำผู้ต้อง ถูกควบคุมไปฟ้องยังศาลเมื่อครบ 24 ชั่วโมงนั้น อาจกระทำได้ โดยตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ระดับ Superintendent ขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ สถานีตำรวจซึ่งควบคุมผู้นั้น โดยจะควบคุมต่อไปอีก ไม่เกิน 12 ชั่วโมง หลังจากครบกำหนด 24 ชั่วโมง ตามมาตรา 41 แห่ง PACE ทั้งนี้จะต้อง ประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

1.1 มีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้นไว้โดยไม่ฟ้องคดีภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อรักษา พยานหลักฐานอันเกี่ยวกับคดีมิให้ถูกทำลายโดยผู้ถูกควบคุมหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานอัน เกิดจากการสอบสวนผู้นั้น

1.2 ความผิดที่ผู้ต้องหาถูกจับเป็นความผิดที่อาจจับได้อย่างร้ายแรง (Serious arrestable offences)

1.3 การสอบสวนที่ผ่านไปได้กระทำอย่างตั้งใจและไม่ชักช้า

เมื่อมีการควบคุมเกินกว่า 24 ชั่วโมงข้างต้น เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกควบคุมทราบถึงเหตุแห่งการขยายเวลาการควบคุมออกไปโดยไม่ชักช้าและบันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกการควบคุม (PACE มาตรา 42(5))

2. การขยายเวลาควบคุมโดยศาล การควบคุมเกินกว่า 24 ชั่วโมง โดยไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลนั้น อาจกระทำได้โดยอาศัยอำนาจของศาล ทั้งนี้โดยการที่ตำรวจยื่นคำร้องขอต่อศาลและแสดงเหตุจำเป็นต่อศาล Magistrate ซึ่งศาลจะพิจารณาให้ควบคุมต่อไปได้ไม่เกิน 36 ชั่วโมงนับแต่หมดเวลา 24 ชั่วโมงข้างต้น จากนั้นตำรวจอาจขอให้ศาลออกหมายจับต่อไปได้อีก แต่ไม่เกิน 96 ชั่วโมง นับแต่วันเริ่มนับระยะเวลาควบคุม ทั้งนี้การดำเนินกระบวนการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 43 และมาตรา 44 แห่ง PACE ดังนี้

2.1 ตำรวจซึ่งอยู่ในเขตที่ควบคุมผู้ต้องหาจะต้องยื่นคำร้องขอและสาบานตัวต่อศาล Magistrate เพื่อให้ศาลออกหมายจับผู้ถูกควบคุมอยู่ต่อไป เมื่อครบ 24 ชั่วโมงหรืออย่างช้าก่อนสิ้นระยะเวลา 36 ชั่วโมง นับแต่วันเริ่มนับระยะเวลาควบคุม

2.2 คำร้องที่ยื่นต่อศาลตามข้อ 2.1 จะต้องแนบหลักฐานซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏถึง

ก. ลักษณะของความผิดซึ่งผู้ต้องหาถูกจับ
ข. ลักษณะของพยานโดยทั่วไปอันเกี่ยวกับความผิดนั้น
ค. การสอบสวนที่ได้กระทำไปอันเกี่ยวกับความผิดและจะสอบสวนในเรื่องใดต่อไป

ง. เหตุผลแห่งความจำเป็นที่ขอให้ควบคุมผู้ต้องหา (มาตรา 43(3))

2.3 ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมไม่มีและต้องการทนาย ก่อนที่ศาลจะพิจารณาคำร้องให้ศาลตั้งทนายให้แก่ผู้ต้องหา (มาตรา 42(3))

2.4 องค์คณะของผู้พิพากษาที่จะต้องพิจารณาคำร้องจะต้องประกอบด้วยผู้พิพากษา Magistrate ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปและการส่งคำร้องจะต้องกระทำตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. กรณีสั่งให้ควบคุมตามคำขอ ศาลจะต้องพิจารณาพยานหลักฐานจนเป็นที่พอใจว่ามีเหตุจำเป็นที่จะขยายเวลาการควบคุมออกไป ซึ่งความจำเป็นดังกล่าวประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1) มีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้นไว้โดยยังไม่ฟ้องคดีเพื่อป้องกันมิให้พยานหลักฐานอันเกี่ยวกับคดีนั้นถูกทำลายหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานอันเกิดจากการสอบสวนผู้นั้น

2) ความผิดที่ผู้นั้นถูกจับเป็นความผิดที่อาจจับได้อย่างร้ายแรง (Serious arrestable offence)

3) การสอบสวนได้กระทำไปอย่างตั้งใจและไม่ชักช้า

เมื่อปรากฏว่าครบเงื่อนไขทั้ง 3 ประการข้างต้น ศาลจะออกหมายขังให้ควบคุมผู้นั้นต่อไป ณ สถานีตำรวจอีกเท่าที่เห็นสมควรแต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ออกหมาย

เมื่อครบกำหนดตามหมายแล้ว ถ้าปรากฏเหตุจำเป็นตามเงื่อนไข 3 ประการข้างต้น ตำรวจอาจขอให้ศาลออกหมายขยายเวลาการควบคุมได้และศาลอาจออกหมายให้ขยายเวลาควบคุมโดยไม่ฟ้องคดีได้อีกเท่าที่จำเป็น แต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ออกหมายครั้งหลัง แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกิน 96 ชั่วโมง นับแต่วันเริ่มนับเวลาควบคุม (PACE มาตรา 44)

ข. กรณีสั่งยกคำร้อง ศาลจะต้องสั่งยกคำร้องที่ขอเวลาขยายการควบคุม ถ้าเห็นว่าพยานหลักฐานที่ตำรวจนำมาแสดงนั้นไม่น่าเชื่อถือหรือไม่ครบหลักเกณฑ์ 3 ประการในข้อ ก. ข้างต้น

ผลของการสั่งยกคำร้อง ตำรวจจะควบคุมผู้นั้นต่อไปไม่ได้ ตำรวจมีทางเลือก 2 ประการ คือ ฟ้องบุคคลนั้นต่อศาลหรือปล่อยผู้นั้นโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน

เมื่อศาลยกคำร้องแล้ว ห้ามมิให้ยื่นคำร้องขอหมายขังแก่ผู้นั้นอีก เว้นแต่จะปรากฏข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ ซึ่งทำให้ควบคุมผู้นั้นได้หลังการปล่อยผู้นั้น (PACE มาตรา 43(19))

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายอังกฤษได้วางมาตรการในการจับและควบคุมผู้ถูกจับไว้อย่างรัดกุม แม้ว่ากฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ คือ PACE จะบัญญัติให้อำนาจแก่ตำรวจในการจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับได้กว้างขวางกว่าเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและปราบปรามกระทำผิด แต่ในเรื่องของการควบคุมบุคคลผู้ถูกจับได้มีมาตรการที่เคร่งครัดทั้งในเรื่องเหตุจำเป็นในการควบคุมและระยะเวลาควบคุมโดยมีองค์กรอื่น คือ พนักงานควบคุมและศาล ซึ่งมีได้มีหน้าที่สอบสวน คอยตรวจสอบการควบคุมของตำรวจซึ่งผลที่ตามมาอาจกล่าวได้ว่าในกฎหมายอังกฤษจะควบคุมบุคคลไว้เท่าที่จำเป็น เพื่อการรักษาไว้

ซึ่งพยานหลักฐานหรือการมีตัวอยู่ในการพิจารณาเท่านั้น ส่วนในกรณีอื่น ๆ บุคคลนั้นจะได้รับการปล่อยชั่วคราว

4. กฎหมายลักษณะพยานของฝรั่งเศส

สามารถพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

4.1 บุคคลที่สามารถให้การเป็นพยานได้ตามกฎหมายฝรั่งเศส

ตามกฎหมายฝรั่งเศส คู่ความในคดีไม่สามารถให้การเป็นพยานในศาลได้ ถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องให้คู่ความมาเบิกความในศาล ศาลสามารถที่จะให้คู่ความมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลเพื่อให้ข้อเท็จจริงในคดีแก่ศาลได้ (La comparution personnelle des parties) (มาตรา 184-198 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในมาตรการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี (Les mesures d' instruction) ที่ศาลฝรั่งเศสมีบทบาทและอำนาจในเชิง Active ในการค้นหาความจริงในคดี (มาตรา 143-284 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส) อันทำให้ระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางระบบไต่สวนจากเดิมที่เป็นระบบกล่าวหา แต่ทั้งนี้การมาเบิกความในคดีต่อศาลของคู่ความไม่ใช่เป็นการกระทำในฐานะพยาน อย่างไรก็ตาม ศาลสามารถที่จะรับฟังคำเบิกความของคู่ความมาประกอบการวินิจฉัยของเท็จจริงในคดีได้ (La juge peut tirer toute consequence de droit de droit des de clarations des parties et en faire etat comme equivalence a un commencement de prevue par escrit) ดังนั้นในกฎหมายฝรั่งเศสเฉพาะแต่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่ความในคดีเท่านั้นที่จะสามารถให้การในฐานะเป็นพยานต่อศาลได้ (มาตรา 198 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส)

บุคคลที่สามารถจะมาให้การเป็นพยานต่อศาลได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่ความในคดีแล้ว ยังต้องมีเงื่อนไขประกอบอื่น ๆ อีกด้วย คือ บุคคลภายนอกนั้นจะต้องรู้ข้อเท็จจริงในคดีซึ่งในเรื่องนี้มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาอยู่หลายกรณีและบุคคลภายนอกนั้นต้องไม่ใช่ผู้ที่ตามกฎหมายไม่สามารถให้การเป็นพยานได้

4.2 บุคคลภายนอกต้องรู้ข้อเท็จจริงในคดี

ตามมาตรา 199 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส กำหนดว่าพยานบุคคล หมายถึง บุคคลภายนอกที่รู้ข้อเท็จจริงในคดีมาด้วยตนเอง ส่วนกรณีที่พยานบุคคลนั้นเป็นพยานบอกเล่า (Le temoihnage indirect) และกรณีที่พยานนั้นเป็นพยานคำร่ำลือ (La prevue par commune renommee) นั้นเป็นข้อที่จะได้พิจารณากันต่อไป

ในกรณีที่พยานบอกเล่าซึ่งพยานบุคคลนั้นไม่ได้ยินหรือไม่ได้เห็นในเรื่องที่ทำให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเอง แต่ว่าได้รับทราบเรื่องดังกล่าวมาจากบุคคลอื่นที่สามารถระบุตัวตนได้ ซึ่งเป็นผู้ที่บอกเล่าเรื่องที่เขาได้เห็นหรือได้รับรู้มาให้เป็นพยานได้ทราบอีกทีนั้น การรับฟังพยานบอกเล่านี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษา ซึ่งจะพิจารณาถึงความเป็นจริงและความน่าเชื่อถือของคำเบิกความของพยานซึ่งได้รับทราบเรื่องราวที่เบิกความมาจากบุคคลอื่นอีกทอดหนึ่ง

พยานบอกเล่าที่แตกต่างจากพยานคำร่ำลือที่ว่า พยานบอกเล่าที่นั้นเป็นกรณีที่เรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้เห็นหรือได้รับรู้มาจากบุคคลอื่นที่ระบุตัวตนได้ ส่วนพยานคำร่ำลือนั้นเรื่องที่จะมาให้การเป็นพยานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข่าวเล่าลือในที่สาธารณะซึ่งไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่ามาจากผู้ใด ดังนั้น ในกฎหมายฝรั่งเศสพยานคำร่ำลือจึงเป็นพยานที่ไม่สามารถรับฟังได้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ถือเป็นการลงโทษด้วยการให้ถือว่าการพิสูจน์ข้อเท็จจริงสามารถกระทำได้ทุกวิธีแม้จะด้วยพยานคำร่ำลือก็ตาม ในเรื่องนี้มีกำหนดอยู่ในมาตรา 451 วรรคสาม ของประมวลกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งกำหนดว่าในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ (Le tuteur) ไม่จัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้เยาว์ (Le pupille) ผู้เยาว์สามารถที่จะพิสูจน์ถึงมูลค่าและความมืออยู่ของทรัพย์สินของตนได้ทุกวิธีแม้ด้วยพยานคำร่ำลือ

ความแตกต่างประการที่สำคัญของระบบประมวลกฎหมาย (Civil law) และระบบจารีตประเพณี (Common law) ประการหนึ่ง ก็คือ กฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยาน ในระบบจารีตประเพณี คดีแพ่งจะมีกฎเกณฑ์ในการห้ามรับฟังพยานที่หลากหลายที่กำหนดว่ากรณีใดที่รับฟังพยานได้และกรณีใดที่ห้ามรับฟังพยาน เพื่อป้องกันไม่ให้คณะลูกขุนหลงเชื่อพยานที่มีความน่าเชื่อถือน้อย ส่วนคดีแพ่งในระบบประมวลกฎหมายจะไม่มีกฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานเช่นเดียวกับในระบบจารีตประเพณี (Common law) เนื่องจากระบบประมวลกฎหมายไม่มีคณะลูกขุนในคดีแพ่ง แต่ระบบประมวลกฎหมายจะมีกฎเกณฑ์กำหนดประเภทต่าง ๆ ของพยานหลักฐาน (Les differents modes de preuve) ซึ่งกฎหมายจะกำหนดความน่าเชื่อถือของพยานไว้เป็นการเฉพาะไปตามแต่ละประเภทของพยาน ส่วนประเภทของพยานที่ไม่มีกฎหมายกำหนดเรื่องน้ำหนักพยานไว้ น้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานจะขึ้นอยู่กับอำนาจในการใช้ดุลพินิจโดยอิสระของศาล

Professor JOLOWICZ ได้กล่าวไว้ว่า กฎหมายพยานในระบบจารีตประเพณีประกอบไปด้วยกฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานและข้อยกเว้นกฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยาน (Exclusionary rules and exceptions) เป็นเรื่องหลัก อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกันในอดีตแล้ว กฎเกณฑ์การห้าม

รับฟังพยานในคดีแพ่งของระบบจารีตประเพณีในปัจจุบันได้ผ่อนคลายความเข้มงวดลงไปมาก สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากการแทบจะไม่มีคณะลูกขุนคดีแพ่ง (Civil jury) เหลืออยู่

Professor CROSS ได้ให้คำนิยามของพยานบอกเล่า (Hearsay) ว่าคือ ถ้อยคำที่เบิกความที่ไม่ใช่ถ้อยคำที่เป็นของบุคคลที่ให้การเป็นพยานด้วยวาจาในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในคดีได้และได้ขยายความหมายของพยานบอกเล่าว่า คือ พยานที่ได้รับรู้ข้อความที่จะเบิกความมาจากคำกล่าวของบุคคลอื่น ซึ่งคำกล่าวนี้อาจจะกระทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษรหรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดที่เป็นการยืนยัน ได้แก่ กิริยาท่าทาง ดังนั้นหลักเกณฑ์การไม่รับฟังพยานบอกเล่าจึงเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับกับทั้งคำบอกเล่าที่กระทำด้วยวาจาและที่เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งกิริยาท่าทาง เช่น การชี้นิ้ว การแสดงอาการพรหมเป็นต้น

มีข้อที่น่าสังเกตว่าแม้กฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานบอกเล่าจะเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความสำคัญในประเทศอังกฤษมาประมาณเกือบสองศตวรรษแล้ว แต่ไม่มีกฎหมายที่กำหนดคำจำกัดความของพยานบอกเล่าไว้ โดยเพิ่งจะได้มีการกำหนดคำนิยามของพยานบอกเล่าไว้ในมาตรา 1(2) ของพระราชบัญญัติพยานหลักฐานในคดีแพ่ง ค.ศ.1995 (The Civil Evidence Act, 1995) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ.1997 ซึ่งกำหนดคำจำกัดความของพยานบอกเล่าว่าประการแรก หมายถึง ถ้อยคำที่เบิกความที่ไม่ใช่ถ้อยคำที่เป็นของบุคคลที่ให้การด้วยวาจาในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล โดยมุ่งที่จะใช้คำเบิกความนี้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์เรื่องที่กล่าวอ้างในคดีและประการที่สอง หมายถึง สิ่งที่มีความเกี่ยวข้องข้อกับพยานบอกเล่า โดยให้หมายความรวมถึง พยานบอกเล่าในทุกระดับ

ด้วยเหตุผลที่พยานบอกเล่าจำนวนมากน่าเชื่อถือและความจำเป็นที่ต้องรับฟังพยานบอกเล่าในบางกรณี กฎหมายอังกฤษในปัจจุบันจึงได้ยอมรับให้มีข้อยกเว้นจำนวนมากที่ให้การรับฟังพยานบอกเล่าได้จนกลายเป็นหลักการรับฟังพยานบอกเล่า โดยเฉพาะคำนิยามของพยานบอกเล่า (Hearsay) ในมาตรา 1(2) ของ The Civil Evidence Act, 1995 ได้เป็นการยกเลิกกฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานบอกเล่าในคดีแพ่ง ในปัจจุบันนี้พยานบอกเล่าในคดีแพ่งตามกฎหมายอังกฤษจึงสามารถรับฟังได้ ภายใต้วิธีพิจารณาความแบบป้องกัน (Procedural safeguards) ที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความที่ถูกสืบหักล้างโดยใช้พยานบอกเล่า แต่ที่ The Civil Evidence Act, 1995 นี้ใช้บังคับเฉพาะกับคดีแพ่งเท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับกับคดีอาญาด้วย ในคดีอาญาจึงยังคงมีกฎเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานบอกเล่าใช้บังคับอยู่และจึงยังจำเป็นต้องมีข้อยกเว้นที่ให้การรับฟังพยานบอกเล่าได้ใช้บังคับอยู่เช่นเดียวกัน

4.3 ต้องไม่ใช่ผู้ที่ตามกฎหมายไม่สามารถให้การเป็นพยานได้

1) การไม่สามารถให้การเป็นพยานได้ในกรณีทั่วไป

ก. ผู้อยู่ระหว่างต้องโทษในคดีอาญา ตามกฎหมายฝรั่งเศส ผู้อยู่ระหว่างต้องโทษในคดีอาญาถือเป็นผู้ไม่สมควรที่จะมาให้การเป็นพยานต่อศาล ผู้อยู่ระหว่างต้องโทษในคดีอาญานี้จะถูกตัดสิทธิในทางแพ่ง สิทธิเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง สิทธิในครอบครัวบางประการ ทั้งที่เป็นกรณีบังคับเด็ดขาดและที่ให้อ่อนน้อมกับดุลพินิจของศาล อย่างไรก็ตามศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของผู้ที่ไม่สามารถให้การเป็นพยานได้ตามกฎหมายในฐานะที่เป็นการให้ข้อเท็จจริงในคดี (A titre de simple renseignement) เพียงแต่ว่าบุคคลนั้นไม่ต้องสาบานต่อหน้าศาล

ข. กรณีที่พยานเป็นเด็ก ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดเรื่องความสามารถในการให้การเป็นพยานของพยานเด็กไว้ แต่ก็มีหลักอยู่ว่าในกรณีที่เด็กยังไม่มีความสามารถจำแนกแยกแยะได้ดีเพียงพอ เด็กนั้นย่อมไม่สามารถให้การเป็นพยานได้ ส่วนเรื่องที่ว่าเด็กจะต้องสาบานตนเมื่อให้การเป็นพยานหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่คุณพิพากษาจะต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปถึงอายุบุคลิกภาพ สภาพครอบครัวของเด็ก ว่าจะต้องให้เด็กสาบานตนหรือไม่

2) การที่ไม่สามารถให้การเป็นพยานได้ในกรณีเฉพาะ

ตามมาตรา 205 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศสในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างคู่สมรสในเรื่องคดีฟ้องหย่าหรือคดีฟ้องร้องขอแยกกันอยู่ (Demande en divorce ou en separation de corps) ห้ามมิให้ผู้สืบสันดาน (Les descendants) ของคู่ความมาให้การในคดีโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็กรณีที่มาให้การในฐานะเป็นพยานหรือการมาให้การที่เป็นการให้ข้อเท็จจริงในคดีที่มีใช้กระทำในฐานะพยาน ข้อห้ามในเรื่องนี้เป็นข้อห้ามโดยเด็ดขาดและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลในเรื่องของความเหมาะสมและการให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ในเครือญาติ

ความหมายของคำว่าผู้สืบสันดานนี้มีความหมายที่กว้าง โดยไม่ใช่หมายความเฉพาะถึงผู้สืบสันดานตามกฎหมายของคู่สมรสแต่ละฝ่ายเท่านั้น (เช่น บุตร หลาน หลาน ที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น) แต่ยังหมายความรวมถึงบุตรนอกกฎหมายที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้การรับรองตามกฎหมายแล้ว (คำพิพากษาฎีกาฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1962 และวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1986) และคู่สมรสของผู้สืบสันดานแต่ละคนด้วย (หมายความถึงลูกเขยและลูกสะใภ้ของคู่สมรสในคดีฟ้องหย่าหรือฟ้องร้องขอแยกกันอยู่) (คำพิพากษาฎีกาฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ.1973 และวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ.1987)

อย่างไรก็ตาม ตามมาตรา 205 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส ได้กำหนดไว้ว่าการที่ไม่สามารถมาให้การต่อศาลได้นั้นเฉพาะแต่ที่เป็นกรณีการให้การในข้อพิพาทเรื่องการหย่าหรือการฟ้องร้องขอแยกกันอยู่ระหว่างคู่สมรสเท่านั้น ส่วนการมาให้การในข้อพิพาทที่เป็นข้อพิพาทประกอบในคดีอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการฟ้องร้องขอแยกกันอยู่ (Contestations accessoires consecutives a la separation des epoxy) ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวกับการจัดการผลประโยชน์ในทรัพย์สินหรือการใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ เป็นต้น นั้นเป็นเรื่องที่สามารถทำได้

ข้อห้ามมิให้ผู้สืบสันดานมาให้การเป็นพยานตามมาตรา 205 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส นี้เป็นข้อห้ามการมาให้การเป็นพยานในทุก ๆ รูปแบบ ดังนั้นคำพูดของผู้สืบสันดานจึงไม่สามารถที่จะนำมาใช้อ้างอิงเป็นพยานบอกเล่าในคดีฟ้องหย่าหรือในคดีฟ้องร้องขอแยกกันอยู่ของคู่สมรสได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1962 และวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1986)

ปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าสามารถที่จะนำจดหมายที่ผู้สืบสันดานได้รับมาซึ่งถือว่าเป็นคำให้การเป็นหนังสือ (Les attestations) มาใช้อ้างอิงเป็นพยานในคดีได้หรือไม่ ในกรณีนี้คำพิพากษาศาลฎีกาฝรั่งเศสยอมรับให้มีการอ้างจดหมายที่ผู้สืบสันดานเป็นแต่เพียงผู้รับจดหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 19 มกราคม ค.ศ.1983) มาใช้อ้างอิงเป็นพยานในคดีได้ อย่างไรก็ตามมีข้อที่ต้องพิจารณาว่าจดหมายที่ผู้สืบสันดานได้รับนั้นมีลักษณะเป็นคำให้การเป็นหนังสือโดยทางอ้อม ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องรู้ให้แน่ชัดว่าผู้สืบสันดานได้จดหมายซึ่งมีเนื้อความที่เป็นประโยชน์ต่อคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีมาได้อย่างไร (คำพิพากษาศาลฎีกาฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ.1958)

ส่วนในกรณีที่ผู้สืบสันดานเป็นผู้ทำจดหมายด้วยตนเองนั้น ในอดีตมีคำพิพากษาศาลฝรั่งเศสจำนวนมากที่วินิจฉัยว่าคู่ความไม่สามารถที่จะนำจดหมายนั้นมาใช้อ้างอิงเป็นพยานในคดีได้ ซึ่งในปัจจุบันในเรื่องนี้ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 201 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส แล้วว่าคำให้การเป็นหนังสือที่จะใช้อ้างอิงเป็นพยานได้จะต้องทำขึ้นโดยบุคคลที่สามารถให้การเป็นพยานได้เท่านั้น

4.4 หน้าที่ของพยานบุคคลในกฎหมายฝรั่งเศส

บุคคลทุกคนได้รับหมายเรียกให้มาให้การต่อศาลมีหน้าที่ที่จะต้องให้การเป็นพยาน และไม่ว่าพยานจะให้การด้วยวาจาหรือให้การ โดยทำคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร (Une deposition orale ou une attestation écrite) (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส พยานบุคคลสามารถที่จะให้การด้วยวาจา (voie d' enquête) หรือสามารถที่จะให้การเป็นลายลักษณ์อักษรได้ คุมมาตรา 199 ถึง 231 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส) พยานมีหน้าที่ที่จะต้องให้การด้วยความสัตย์จริง

4.4.1 หน้าที่ที่จะต้องมาให้การเป็นพยาน

1. หลัก

พยานมีหน้าที่ในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องมาให้การต่อศาล หน้าที่ของพยานในเรื่องนี้ได้มีกำหนดไว้ในมาตรา 10 ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสว่า บุคคลแต่ละคนมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความร่วมมือต่อศาลเพื่อทำความจริงให้ปรากฏ ผู้ใดฝ่าฝืนหน้าที่นี้โดยปราศจากมูลเหตุโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลสามารถลงโทษปรับได้และอาจจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 10) หน้าที่ของพยานตามกฎหมายนี้ทำให้พยานมีหน้าที่ในหลายกรณี ซึ่งกฎหมายฝรั่งเศสได้กำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ด้วย ดังต่อไปนี้

ก. หน้าที่ที่จะต้องมาปรากฏตัวต่อศาล (Obligation de comparaitre) พยานที่ได้รับหมายเรียกให้มาศาลมีหน้าที่ที่จะต้องมาปรากฏตัวที่ศาลตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด อย่างไรก็ตามในกรณีที่พยานสามารถแสดงให้เห็นว่ามีเหตุอันจำเป็นทำให้ไม่อาจมาศาลตามวันที่กำหนดได้ ผู้พิพากษาสามารถที่จะสั่งให้เลื่อนการสืบพยานออกไปหรือว่าไปทำการเดินเผชิญสืบพยานได้ (มาตรา 217 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส) พยานที่ไม่มาศาลโดยไม่มีเหตุอันสมควรจะต้องโทษปรับตั้งแต่ 100 ถึง 10,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส (ประมาณ 15 ถึง 1,500 ยูโร) (มาตรา 207 วรรคสอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส) และผู้พิพากษาสามารถสั่งให้พยานที่ไม่มาศาลเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการออกหมายเรียกพยานได้ (มาตรา 207 วรรคหนึ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส)

ตามมาตรา 108 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไทยได้กำหนดหน้าที่ของพยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบจะต้องไปปรากฏตัวที่ศาลตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้เช่นกันและได้กำหนดข้อยกเว้นกรณีที่พยานไม่จำเป็นต้องไปศาลได้ ได้แก่ กรณีที่พยานเป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชาธิบดี พระภิกษุและสามเณรในพระพุทธศาสนา เป็นต้น

ข. หน้าที่ที่จะต้องสาบานตน (Obligation de preter serment) บุคคลทุกคนที่มาให้การในฐานะพยานต่อศาลจะต้องสาบานตนว่าจะให้การตามความสัตย์จริง เว้นแต่ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้มาให้การต่อศาลในฐานะพยานแต่อยู่ในฐานะที่มาให้ข้อเท็จจริงในคดีต่อศาลเท่านั้น (A titre de simple renseignement) พยานที่ไม่ยอมสาบานตนจะต้องได้รับโทษปรับตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 207 วรรคสองของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส

ตามกฎหมายอังกฤษพยานทุกคนต้องสาบานตนก่อนจะให้การ แต่มีกรณียกเว้นที่พยานไม่จำเป็นต้องสาบานตนก่อน ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

1. ในคดีแพ่ง เด็กที่ไม่เข้าใจการสาบาน สามารถที่จะให้การเป็นพยานได้ถ้าเด็กนั้นเข้าใจว่าตนมีหน้าที่ที่จะต้องให้การตามความสัตย์จริงและมีความเข้าใจในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานอย่างเพียงพอ

2. ในคดีอาญา เด็กที่อายุน้อยกว่า 14 ปี ให้การเป็นพยานได้โดยที่เด็กไม่ต้องการสาบานตนและคำให้การของเด็กในกรณีดังกล่าวสามารถรับฟังได้ เว้นแต่ว่าเด็กนั้นไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่จะให้การเป็นพยานได้

3. พยานในกรณีอื่นซึ่งไม่จำเป็นต้องสาบานตน ได้แก่ พยานที่ถูกเรียกให้มาให้การเพื่อวัตถุประสงค์ในการอ้างเอกสารเป็นพยานต่อศาล ผู้พิพากษาหรือทนายความซึ่งให้การเป็นพยานในคดีที่ตนมีความเกี่ยวข้องและพระมหากษัตริย์

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย มาตรา 112 ได้กำหนดไว้ว่าก่อนที่พยานทุกคนจะให้การจะต้องสาบานตนก่อน เว้นแต่ในกรณีบุคคลของบุคคลดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปีหรือหย่อนความรู้สึกผิดชอบ
2. พระภิกษุและสามเณรในพระพุทธศาสนา
3. บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบาน

ค. หน้าที่ที่จะต้องเบิกความต่อศาล (Obligation de déposer) พยานมีหน้าที่ต้องให้ความกระจ่างและตอบข้อซักถามที่ศาลถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี พยานที่ปฏิเสธไม่ยอมเบิกความจะต้องโทษปรับตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 207 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศสเช่นเดียวกัน

2. ข้อยกเว้น

กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นไว้ว่าพยานที่ถูกหมายเรียกให้ไปให้การต่อศาลไม่จำเป็นต้องไปเบิกความ ซึ่งได้แก่บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่การทูตของต่างประเทศ ตามสนธิสัญญากรุง

เวียนนาในเรื่องความสัมพันธ์ทางการทูต ในบทความนี้จะได้กล่าวถึงกรณีของบิดามารดาและญาติที่สืบสายโดยตรงตามกฎหมายจากการสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือคู่สมรสของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและกรณีของพยานที่สามารถแสดงให้เห็นว่ามีเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่จำเป็นต้องไปให้การที่ศาล

ก. บิดามารดาและญาติที่สืบสายโดยตรงตามกฎหมายจากการสมรสของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือฝ่ายสมรสของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแม้ว่าจะหย่าขาดจากกันแล้ว (Les parents ou allies en ligne directe de l' une des parties ou son conjoint , meme divorce) ด้วยเหตุผลในเรื่องของความรักใคร่ผูกพันกันในหมู่เครือญาติการจะให้บุคคลดังกล่าวไปให้การในคดีย่อมจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างหน้าที่ที่ต้องไปให้การต่อศาลและความรู้สึกผูกพันตามครอบครัวซึ่งย่อมจะสร้างความลำบากใจให้แก่บุคคลเหล่านี้ ดังนั้นตามมาตรา 206 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส จึงได้กำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะเลือกว่าจะไปให้การที่ศาลหรือไม่ โดยกฎหมายไม่ได้บังคับว่าบุคคลดังกล่าวนี้จะให้การที่ศาลไม่ได้และบุคคลเหล่านี้เลือกที่จะใช้สิทธิที่จะไม่ให้การต่อศาล ศาลไม่มีอำนาจที่จะใช้ดุลยพินิจพิจารณาเหตุผลในการไม่ยอมให้การด้วยถือว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายของผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ที่จะไม่ให้การต่อศาล

คำพิพากษาศาลฝรั่งเศสได้ตีความหมายของบิดามารดาและญาติที่สืบสายโดยตรงตามกฎหมายจากการสมรสของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่า หมายรวมถึง บิดามารดาบุญธรรม บิดามารดาโดยสายโลหิตที่ได้มีการรับรองบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วด้วย (คำพิพากษาศาลฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 25 เมษายน ค.ศ.1960) และสิทธิของบุคคลดังกล่าวที่สามารถปฏิเสธไม่ให้การต่อศาลได้นี้ไม่คำนึงว่าคู่ความที่เรียกให้บุคคลดังกล่าวมาให้การต่อศาลจะเป็นคู่ความฝ่ายไหน แม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะถูกเรียกให้เข้ามาให้การโดยคู่ความฝ่ายที่ตนมีความสัมพันธ์ฉันญาติเป็นบิดามารดา เป็นญาติตามกฎหมายจากการสมรสหรือเป็นคู่สมรสดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ก็สามารถปฏิเสธไม่ให้การต่อศาลได้ (คำพิพากษาศาลฝรั่งเศส แผนกคดีแพ่ง วันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1950)

ข. เหตุตามกฎหมายที่ไม่จำเป็นต้องไปให้การต่อศาล ในกรณีที่เป็นความลับที่ได้รับรู้มาจากการประกอบวิชาชีพ (Dispense pour motif legitime: secret professionnel)

บุคคลที่ได้รับหมายเรียกให้ไปให้การเป็นพยานอาจอ้างเหตุตามกฎหมาย (Motif legitime) ที่จะไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงบางประการที่ตนได้รับรู้มาได้ ตามมาตรา 206 ของประมวลกฎหมายฝรั่งเศส ได้กำหนดให้ศาลอนุญาตให้บุคคลไม่ต้องมาให้การต่อศาลได้ถ้าพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุโดยชอบด้วยกฎหมาย ข้อยกเว้นที่จะไม่ต้องไปให้การต่อศาลในเรื่องนี้จำเป็นต้อง

ได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งจะใช้ดุลพินิจพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปถึงความชอบด้วยกฎหมายของเหตุ ที่กล่าวอ้าง ซึ่งมีความแตกต่างกับกรณีที่ไม่จำเป็นต้องไปให้การต่อศาลของบิดามารดาและญาติที่ สืบสายโดยตรงตามกฎหมายจากการสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือคู่สมรสของคู่ความฝ่าย ใดฝ่ายหนึ่งที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งศาลไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าจะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้การต่อ ศาลหรือไม่ แต่ว่าเป็นสิทธิโดยเด็ดขาดของบุคคลดังกล่าวที่จะให้การหรือไม่ก็ได้

ความหมายของเหตุตามกฎหมาย (Motif legitime) นั้นกว้างขวางอย่างมาก เหตุตามกฎหมายในกรณีนี้ นอกจากจะหมายถึงความรวมถึงความลับที่ได้รับรู้มาจากการประกอบ วิชาชีพแล้ว ในทางทฤษฎีเหตุตามกฎหมายยังมีความหมายถึงเหตุอื่นที่นอกเหนือจากนี้อีกด้วย แต่ ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามเหตุตามกฎหมายยังมีความหมายถึงเหตุอื่นที่นอกเหนือจากนี้อีกด้วย แต่ไม่ว่า อย่างไรก็ตามเหตุตามกฎหมายเหล่านี้เป็นอำนาจโดยอิสระของศาลที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาและมึ ความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่าหน้าที่ในการไปให้การต่อศาลเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องกระทำใน ฐานะพลเมือง (Une charge civique) ซึ่งบุคคลทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้โดยอาศัยเหตุความไม่ สะดวกส่วนบุคคล ฉะนั้น เหตุตามกฎหมายที่จะไม่ต้องการให้การต่อศาลตามมาตรา 206 ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศสนี้จึงจำเป็นต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดกว่าหน้าที่ที่จะต้อง มีส่วนร่วมในการทำความจริงให้ปรากฏต่อศาล

เหตุตามกฎหมายในเรื่องความลับที่ได้รับรู้มาจากการประกอบวิชาชีพนี้ บุคคลที่มีหน้าที่ต้องรักษาความลับที่ได้รับรู้มาดังกล่าวนี้สามารถกล่าวอ้างได้ทุกคน ได้แก่ แพทย์ ทนายความ นักบวชในศาสนาคริสต์ (Les ministres du culte) ตุลาการและเจ้าหน้าที่ศาล (Les magistrates et les officiers ministeriels) โนตารีพลับบลิค (Notaires) เพื่อเป็นเหตุอ้างที่จะไม่ให้การ ต่อศาล เมื่อเห็นว่าข้อเท็จจริงที่จะต้องไปให้การนั้นตนได้ทราบมาจากการประกอบวิชาชีพที่ตนทำ อยู่ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพด้วย (Deontologie professionnelle) ความลับที่ได้รับรู้มาจากการประกอบวิชาชีพของทนายความ แพทย์และนักบวช ในศาสนาคริสต์นั้นเป็นความลับที่ห้ามแพร่งพรายให้ผู้อื่นรู้โดยเด็ดขาดและผู้ใดจะปฏิเสธหน้าที่ใน การต้องรักษาความลับประเภทนี้ไม่ได้ด้วย ถึงแม้ว่าบุคคลที่เป็นผู้บอกความลับให้ทราบจะได้ ยินยอมให้บอกเล่าให้ผู้อื่นได้ก็ตาม มีข้อพึงสังเกตว่าการที่พยานมีเหตุตามกฎหมายที่จะอ้างได้อัน ทำให้พยานไม่ต้องมาให้การต่อศาลนั้น ไม่ได้ยกเว้นหน้าที่ของพยานในการที่จะต้องมาปรากฏตัว ต่อศาลดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยได้กำหนดกรณียกเว้นที่ พยานไม่ต้องให้การต่อศาลไว้ในหลายกรณี ได้แก่

1. กรณีที่พยานเป็นพระภิกษุสามเณรในพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ตาม มาตรา 115

2. กรณีที่พยานเป็นทนายความ พยานจะไม่ให้การหรือนำพยานหลักฐานมา แสดงในเรื่องเกี่ยวข้องกับเอกสารหรือข้อความที่เป็นความลับใด ๆ ซึ่งตนได้รับมอบหมายหรือ ได้รับการบอกเล่าจากลูกความในฐานะที่ตนเป็นทนายความก็ได้ ตามมาตรา 92 (2)

3. พยานจะไม่ให้การตอบคำถามใด ๆ ที่อาจทำให้พยานหรือคู่ความอีกฝ่าย หนึ่งหรือบุคคลภายนอกต้องรับโทษทางอาญาหรือคำถามนั้นเป็นการหมิ่นประมาทพยานก็ได้ เว้น แต่คำถามนั้นเป็นข้อสาระสำคัญที่จะชี้ขาดข้อพิพาท ตามมาตรา 118 วรรคสาม

4.4.2 หน้าที่ที่จะต้องให้การตามความสัตย์จริง

หน้าที่ของพยานที่จะต้องให้การตามความสัตย์จริงนี้เป็นหลักการพื้นฐาน เพื่อให้ คำให้การของพยานทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจามีความน่าเชื่อถือและเป็นหน้าที่ทั่วไป ของบุคคลทุกคนที่มาเบิกความต่อศาลไม่ว่าจะมาเบิกความต่อศาลในฐานะใดและในรูปแบบใด ไม่ใช่แต่เพียงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพยานบุคคลตามที่มาตรา 211 ของประมวลกฎหมายแพ่ง ฝรั่งเศส กำหนดเท่านั้น ในกรณีที่คำเบิกความที่กระทำต่อหน้าศาลไม่ได้กระทำในฐานะเป็น คำให้การ แต่เป็นเพียงการให้ข้อเท็จจริงในการพิจารณาแก่ศาล (A titre de simple renseignement) ผู้ พิพากษาต้องบอกผู้มาเบิกความให้เบิกความด้วยความสัตย์จริงและในกรณีที่พยานให้การต่อศาล เป็นลายลักษณ์อักษร จะต้องระบุลงในคำให้การเป็นหนังสือนั้นว่า ผู้ทำคำให้การเป็นหนังสือทราบ ดีว่าการทำคำให้การเท็จจะต้องได้รับโทษทางอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดโทษของการให้การเท็จไว้หลายอย่าง ได้แก่ การให้การด้วยวาจาเป็นเท็จของพยานบุคคลหลังจากได้สาบานตนแล้วมีความผิดฐานให้การ เท็จและพยานที่ให้การเท็จอาจจะถูกตัดสิทธิในทางแพ่ง สิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองและสิทธิใน ครอบครัวยังเป็นระยะเวลา 5-10 ปี สำหรับพยานบุคคลที่ให้การด้วยลายลักษณ์อักษรเป็นเท็นั้นไม่มีความผิดฐานให้การเท็จ เนื่องจากการทำคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นไม่ได้มีการสาบานตน ก่อน แต่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานทำคำให้การหรือทำคำรับรองที่มีข้อความไม่ ตรงตามความเป็นจริงโดยเจตนาและประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดให้บุคคลที่นำ คำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรที่เป็นเท็จไปใช้เป็นการกระทำความผิดกฎหมายเช่นกัน นอกจากนี้ ยังได้กำหนดความผิดสำหรับผู้ที่ใช้ เสนอ บังคับผู้เจ้ญ ให้พยานเบิกความหรือทำคำให้การเป็น เท็จด้วย

นอกจากพยานที่ให้การด้วยวาจาหรือด้วยลายลักษณ์อักษรเป็นเท็จจะต้องได้รับโทษทางอาญาแล้ว ยังต้องได้รับผลกระทบในทางแพ่งอีกด้วย โดยพยานที่ให้การเท็จจะไม่ได้รับความคุ้มกันในเรื่องความรับผิดในทางแพ่งที่สืบเนื่องจากคดีและอาจต้องรับผิดในความเสียหายทางแพ่งที่เกิดกับคู่ความหรือบุคคลอื่นด้วยและในกรณีที่พบว่าพยานให้การเป็นเท็จในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีอยู่ย่อมส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของคำให้การที่ได้ให้ไว้ต่อศาลและต่อการวินิจฉัยของศาลในเนื้อหาของคดีด้วย มีข้อที่น่าจะต้องพิจารณาต่อไปว่า

ในกรณีที่พบว่าพยานให้การเท็จหลังจากที่ศาลได้พิพากษาคดีไปแล้วจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร ในเรื่องนี้ มาตรา 595 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส ได้กำหนดให้สามารถยื่นคำขอต่อศาลให้พิจารณาคดีใหม่ได้ (Le recours en revision) เมื่อปรากฏว่าการพิพากษาคดีของศาลได้พิพากษาไปโดยอาศัยคำให้การที่ศาลพบว่าเป็นเท็จหลังจากที่ได้มีคำพิพากษาในคดีนั้นไปแล้ว

การเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา

กฎหมายไทย การจับกุมและการคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 137) การออกหมายจับ ในประเทศไทย หมายจับหรือหมายขังจะออกได้ต่อเมื่อ มีหลักฐานสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญาละมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อนอันตรายประการใด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 วรรคสอง) ในเรื่องการจับโดยไม่มีหมาย เจ้าพนักงานตำรวจอาจจับโดยไม่มีหมายจับได้เมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือเมื่อมีเหตุจำเป็นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับบุคคลโดยไม่มีหมายได้ในกรณีที่

1. พบบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80
2. เมื่อพบบุคคลนั้นพยายามกระทำความผิดหรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด โดยมีเครื่องมืออาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด
3. เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78)

ในเรื่องของการควบคุมตัว ผู้ที่ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมตัวอยู่ต้องถูกนำไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่ถูกนำไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนเพื่อให้ศาลพิจารณาว่ามีเหตุผลที่จะควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนด การควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ ห้ามมิให้ควบคุมตัวผู้ถูกจับกุม ส่วนเรื่องการฟ้องคดีอาญา การฟ้องคดีอาญามี 3 แบบ คือ พนักงานอัยการยื่นฟ้อง ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายสหรัฐอเมริกา การจับกุมและการคุมขังไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายแต่มีแนวคำวินิจฉัยของ U.S. Supreme Court วางหลักไว้ว่าผู้มีอำนาจออกหมายจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นกลางและเป็นอิสระ นั่นก็คือศาล การออกหมายจับ รัฐธรรมนูญกำหนดว่าต้องปรากฏเหตุอันควรสงสัย (Probable cause) จึงจะให้ออกหมายจับหรือหมายขังได้ ซึ่งเหตุอันควรสงสัยนั้นจะอยู่ที่การใช้ดุลยพินิจของศาลในแต่ละมลรัฐที่มีกฎหมายเป็นของตนเอง แต่โดยทั่วไปแล้วดุลยพินิจของศาลก็จะไปในแนวทางที่ใกล้เคียงกัน

ในเรื่องจับโดยไม่มีหมาย U.S. Supreme Court วางหลักว่าหากการจับนั้นได้กระทำมีเหตุอันควรสงสัย เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายแต่เมื่อจับผู้ต้องหาแล้วต้องนำไปพบศาลโดยเร็ว เพื่อให้ศาลได้มีโอกาสตรวจสอบถึงเหตุแห่งการจับกุมนั้นด้วย การควบคุมตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพาตัวผู้ต้องหาในควบคุมไปพบศาลโดยเร็ว เพื่อให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบถึงเหตุในการจับ ในกรณีที่เป็นการจับโดยไม่มีหมาย สำหรับในกรณีที่เป็นการจับตามหมายศาลก็จะพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่จะควบคุมตัวเรื่องการฟ้องคดีอาญา การฟ้องคดีอาญามี 3 แบบ คือ

1. ผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อคณะลูกขุนเพื่อทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนยื่นคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เรียกว่า แบบ “Indictment”
2. คณะลูกขุนทำการไต่สวนหาพยานหลักฐานเองและเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เรียกว่า แบบ “Presentment”
3. พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เรียกว่าแบบ “Information”

2. ประเทศญี่ปุ่น

การจับกุมและการคุมขัง การจับกุมบุคคลจะต้องมีหมายซึ่งออกโดยเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมผู้มีอำนาจ โดยหมายนั้นต้องระบุถึงการกระทำความผิดที่เป็นสาเหตุแห่งการ

จับกุมไว้โดยชัดแจ้ง ยกเว้นกรณีที่เป็นกรจับกุมเพราะเหตุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า (รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 33) ส่วนการออกหมายจับ ผู้พิพากษาจะออกหมายจับได้เมื่อมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าบุคคลผู้ต้องสงสัยกระทำความผิด โดยในการขอออกหมายจับจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขคือ ผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวน โดยไม่มีเหตุอันสมควรและการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าจะทำได้เมื่อไม่ทราบชื่อหรือที่อยู่ของผู้กระทำความผิดหรือเชื่อได้ว่าผู้กระทำความผิดจะหลบหนี

ในเรื่องจับ โดยไม่มีหมายความผิดมีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตโดยบังคับใช้แรงงานหรือความผิดที่อัตราโทษจำคุกสามปีหรือสูงกว่า ถ้ามีพยานหลักฐานตามที่สมควรให้เชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดและเป็นกรณีฉุกเฉิน พนักงานอัยการ อัยการผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายแต่ต้องแสดงเหตุผลไว้เป็นหนังสือและหากเมื่อนำตัวผู้ต้องหามาขอหมายจากศาลภายหลังการจับ (Post arrest warrant) แล้ว ศาลไม่ออกหมายให้ก็ต้องปล่อยผู้ต้องหาไปทันที การควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 48 ชั่วโมง เมื่อครบแล้วจะต้องส่งตัวอัยการ อัยการก็จะมีอำนาจควบคุมตัวได้อีก 24 ชั่วโมง พันกำหนดนี้ไปแล้วหากมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไปจะต้องยื่นคำร้องต่อศาล ศาลจะพิจารณาอนุญาตให้ควบคุมตัวต่อไปได้อีกไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละ 10 วัน ระยะเวลาสูงสุดที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ตามกฎหมายญี่ปุ่นจะมีเพียงไม่เกิน 23 วัน เรื่องการฟ้องคดีอาญา ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐซึ่งรัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบและเข้ามาเป็นผู้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเอง (The concept of Monopolization of Prosecutions)

หลักเกณฑ์และวิธีทางกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

1. แนวคิดสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกันทั้งในระบบจารีตประเพณี (Common Law) และระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) เช่น การออกกฎหมายอาญาที่เป็นอำนาจขององค์กรฝ่ายเป็นกลาง คือ ศาล สิทธิที่จะมีทนายความร่วมกันรับฟังการสอบปากคำ ระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา หลัก “เหตุผลอันสมควร” หรือ “Probable cause” เป็นต้น

2. บุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมระดับต่าง ๆ ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในแง่มุมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม

3. แนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญสามารถเทียบเคียงกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติขอต่างประเทศได้ในระดับที่ใกล้เคียง เช่น ระยะเวลาในการที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปปรากฏตัวต่อศาล อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน

4. ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อขัดแย้งในทางปฏิบัติ ซึ่งสามารถจะนำมากำหนดแนวทางแก้ไขข้อขัดข้องต่าง ๆ ได้

SPU CHONBURI